

Literatuur over Kennisco creatie (ingezameld tussen 2015 en 2017)

1. Leidraden (praktische handvatten) - o.a. over Living Labs
2. Vakpublicaties (reflectie op kennisco creatie)
3. Wetenschappelijke publicaties (onderzoek naar kennisco creatie)
4. Verwante onderwerpen, achtergrondliteratuur e.d.

De nieuwste publicaties staan bovenaan.

1. Leidraden (praktische handvatten)

Over living labs:

[Experiments and innovations in 'soft' urban planning: urban living labs](#), project CASUAL

[Guidelines for Urban Labs](#), project URB@Exp

[The Emerging Landscape of Urban Living Labs - Characteristics, Practices and Examples](#), project GUST

[Living labs in Nederland - Van open testfaciliteit tot levend lab](#), Rathenau Instituut

Over kennisproductie:

[Intervisie praktijkgericht onderzoek - handreiking voor projectleider & Intervisie praktijkgericht onderzoek - handreiking voor gespreksleider](#)

Femke Merx / KENNIScoCREATIE Onderzoek & Advies in opdracht van Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA, 2016

Methodiek om tijdens de looptijd van een onderzoeksproject afstand te nemen van de dagelijkse gang van zaken, de balans op te maken en dilemma's en te maken keuzes in een breder verband en onder leiding van een onafhankelijk gespreksleider te bespreken en daarnaast wederzijds leren over praktijkgericht onderzoek in bredere zin.

[Negen gouden regels voor kennisproductie](#)

Tjerk Wardenaar, 2013

Negen lessen uit het rapport Kennisproductie voor de grote maatschappelijke vraagstukken van het Rathenau Instituut met praktische regels.

Samenwerken aan werkzame kennis – Methoden en technieken voor kenniscocreatie

Femke Merx / Rathenau Instituut, 2012

Definitie van en onderzoek doen naar kenniscocreatie, methoden en technieken voor dialoog en samenwerking.

2. Vakpublicaties (reflectie op kenniscocreatie)

Transumo Footprint-activiteiten, ervaringen en resultaten (PDF)

Jan Klinkenberg, Stichting Transumo Footprint, 2019

In het kader van het programma Transumo Footprint heeft Jan Klinkenberg een bijdrage kunnen leveren aan diverse ontwikkelingen in het mobiliteitsdomein. In december 2018 zijn de activiteiten beëindigd en is de Stichting Transumo geliquideerd. In dit document staan de activiteiten die zijn ondernomen en welke lessen daaruit zijn gehaald voor onder andere kenniscocreatie.

Synthesestudie JPI Urban Europe 1e en 2e pilot call: Wisselwerking tussen wetenschap en stedelijke praktijk (PDF)

Marlies Hoogerbrugge, Platform31 voor VerDuS-SURF, 2018

Rapport met uitkomsten van een enquête onder stedelijke partijen die hebben geparticipeerd in wetenschappelijke onderzoeksprojecten, gehouden in 2017.

Kiezen voor intervisie. Een nieuwe methode van kwaliteitszorg voor praktijkgericht onderzoek (PDF)

Femke Merx, 2016

Artikel in 'TH&MA Hoger Onderwijs' (5), p.43-48 over een methodiek voor kwaliteitszorg in het praktijkgericht onderzoek

Nieuwe kennispraktijken: grenzenwerk revisited

Robert Duiveman, John Grin, Wim Hafkamp & Tamara Metze (eds.), 2015

Artikel in vakblad 'Bestuurskunde'

Kenniscocreatie rond vernieuwing gebiedsontwikkeling is zinnig

Ymkje de Boer en Jan Klinkenberg (beiden verbonden aan VerDuS), 2015

Artikel in vakblad Bestuurskunde met lessen voor kenniscocreatie uit twee onderzoeksprojecten over gebiedsontwikkeling (NWO-programma Urban Regions in the Delta, 2010-2014).

Kenniscocreatie: naar productieve samenwerking tussen wetenschappers en beleidsmakers

Astrid Offermans (Maastricht University), Dries Hegger (Utrecht University), Ymkje de Boer (YM de Boer Advies), 2013

Artikel in Vakblad Milieu met criteria voor succes, stereotype perspectieven op kennis en kennisgebruik, succesfactoren.

Kenniscocreatie: naar productieve samenwerking tussen wetenschappers en beleidsmakers

Dries Hegger (Utrecht University), Ymkje de Boer (YM de Boer Advies), Astrid Offermans (Maastricht University), Ron Corvers (Maastricht University), e.a., 2013

Definiëring, toepassing, criteria voor succes, interventies, visies op kenniscocreatie, praktijkervaringen (onder meer project Hotspot Zuidplaspolder uit 2007-2008 van programma Klimaat voor Ruimte, Project Waarheen met het Veen uit 2005-2009 van programma Leven met Water, Project Routeplanner uit 2006-2007 van programma's Klimaat voor Ruimte en Leven met Water en Habiforum).

Kenniscoproductie voor de grote maatschappelijke vraagstukken

Wouter Boon en Edwin Horlings (red.) / Rathenau Instituut, 2013

Rapport met beschrijvingen van gezamenlijke kennisproductie in klimaatprogramma's, universitaire medische centra, sociale sector, waterschappen en landbouw, evaluatie, relatie met politieke besluitvorming, beschouwing over effectiviteit.

Kenniscocreatie: samenspel tussen wetenschap & praktijk. Complexe, maatschappelijke vraagstukken transdisciplinair benaderd

Barbara J. Regeer en Joske F.G. Bunders (beiden Vrije Universiteit Amsterdam, Athena Instituut), 2007

Een voorstudie van de Raad voor Ruimtelijk, Milieu- en Natuuronderzoek (RMNO) over transdisciplinariteit (de brug tussen kennis en beleid)

Werk op de grens tussen wetenschap en beleid: paradoxen en dilemma's

Hoppe, R. and Huijs, S.W.F. (beiden Faculty of Behavioural, Management and Social sciences (BMS), University of Twente), 2003

Publicatie van RMNO, Den Haag

Grenzenwerk tussen wetenschap en beleid: paradoxen en dilemma's

Hoppe, R. and Huijs, S.W.F. (beiden Faculty of Behavioural, Management and Social sciences (BMS), University of Twente), 2002

Rapport geschreven in opdracht RNMO

3. Wetenschappelijke publicaties (onderzoek naar kenniscocreatie)

Boundary organisations and their strategies: Three cases in the Wadden Sea

Wynanda I. van Enst, Hens A.C. Runhaar, Peter P.J. Driessen, 2016

Wetenschappelijk artikel in Environmental Science & Policy, Volume 55, Part 3, January 2016, Pages 416–423, over de rol en invloed van intermediaire organisaties in het kader van de Waddenzee: de Waddenacademie, IMSA Amsterdam en de Commissie mer, met verschillende doelen en gebruik van verschillende strategieën onder meer in de media

New science for global sustainability? The institutionalisation of knowledge co-production in Future Earth

Sandra van der Hel (Copernicus Institute of Sustainable Development, Utrecht University), 2016

Wetenschappelijk artikel in Environmental Science & Policy, Volume 61, July 2016, Pages 165–175 over een case study van het nieuwe onderzoeksprogramma "Future Earth" waarin kenniscocreatie belangrijk is. Analyse van 'Verantwoording' en 'Invloed' leiden tot identificatie van een wezenlijke spanning tussen 'inclusief' en 'transformatief' bij institutionalisering van nieuwe vormen van kennisproductie in grote onderzoeksprogramma's.

Joint knowledge production for climate change adaptation: what is in it for science?

Dries Hegger en Carel Dieperink (beiden verbonden aan Environmental Governance, Copernicus Institute of Sustainable Development, Utrecht University), 2015

Wetenschappelijk artikel in Ecology and Society 20(4):1 over een onderzoek naar de wetenschappelijke waarde van joint knowledge production (JKP) toegepast op het onderwerp klimaatadaptatie in Nederland (Kennis voor Klimaat) met succesfactoren en valkuilen voor wetenschappers

Towards productive science-policy interfaces: a research agenda

Wynanda I. van Enst, Peter P. J. Driessen, Hens A. C. Runhaar (allen van Copernicus Institute of Sustainable Development, Utrecht University, Utrecht), 2014

Wetenschappelijk artikel in Journal of Environmental Assessment Policy and Management, Volume 16, Issue 01, over een literatuurstudie om te komen tot een beter begrip van de Science-policy interfaces (SPIs).

Toward successful joint knowledge production for climate change adaptation: lessons from six regional projects in the Netherlands

Dries Hegger en Carel Dieperink (beiden verbonden aan Environmental Governance, Copernicus Institute of Sustainable Development, Utrecht University), 2014

Wetenschappelijk artikel in Ecology and Society 19(2): 34 over ontwerpuitgangspunten van joint knowledge production (JKP) op basis van vergelijkende analyse van zes Nederlandse projecten en interviews met onderzoekers, beleidsmakers en financiers.

Toward design principles for joint knowledge production projects: lessons from the deepest polder of The Netherlands

Dries Hegger, Annemarie Van Zeijl-Rozema, Carel Dieperink, 2012

Wetenschappelijk artikel in Regional Environmental Change, June 2014, Volume 14, Issue 3, pp 1049–1062 over succesfactoren uit literatuur toegepast op project Hotspot Zuidplaspolder met als resultaat drie ontwerpprincipes voor meer succes voor toekomstige joint knowledge production.

Conceptualising joint knowledge production in regional climate change adaptation projects: success conditions and levers for action

Dries Hegger, Machiel Lamers, Annemarie Van Zeijl-Rozema, Carel Dieperink, 2012

Wetenschappelijk artikel in Environmental Science & Policy, Volume 18, April 2012, Pages 52–65, over een literatuurstudie naar een toetsingskader voor het analyseren van de voordelen en beperkingen van projecten voor klimaatverandering en duurzaamheid met formulering van zeven succesfactoren.

4. Verwante onderwerpen / achtergrondliteratuur

Conducting and publishing design science research

Joan Ernst van Aken, Aravind Chandrasekaran, Joop Halman, 2016

Beschrijving onderzoeksmethode Design Science Research (DSR) gericht op ontwikkeling van kennis voor de praktijk

Developing generic actionable knowledge for the social domain: Design science for use in the swamp of practice

Joan Ernst van Aken, 2015

Artikel in 'Methodological review of applied research', Vol 2, No 2 (2015) met een inleiding op de toepassing van de onderzoeksstrategie van Design Science Research (DSR) in het sociale domein

Interdisciplinary Research and Trans-disciplinary Validity Claims

Gethmann, C.F., Carrier, M., Hanekamp, G., Kaiser, M., Kamp, G., Lingner, S., Quante, M., Thiele, F., 2015

Fundamenteel boek met onder meer analyses van actuele en methodologische benaderingen in de richting van interdisciplinariteit en voorwaarden voor transdisciplinaire aanvaardbaarheid.

Developing a framework for responsible innovation

Jack Stilgoe, Richard Owen, Phil Macnaghten, Research Policy, 2013

Artikel over het betrekken van maatschappelijke groepen bij onderzoek over controversiële maatschappelijke onderwerpen en de vier dimensies van maatschappelijk verantwoord onderzoek doen en innoveren: anticipatie, reflexiviteit, inclusie en responsiviteit.

Responsible Research and Innovation

Meer informatie over en instrumenten voor het maatschappelijk verantwoord doen van onderzoek en het betrekken van stakeholders bij innovatieprocessen:

- <https://www.rri-tools.eu/nl>
- <https://www.rri-practice.eu/>

Competentiecentrum Transitie

Lijst met publicaties en overzicht opleidingen voor werken met transitiedenken:

- Transition Academy van de Erasmus Universiteit Rotterdam
- Master opleiding rond systeem innovatie en transitie bij Technische Universiteit Eindhoven, sectie Innovation and Sustainability
- Master cursussen van de Universiteit Utrecht Innovation Sciences en Sustainable Business and Innovation
- Cursus Werken met netwerken aan de Wageningen Universiteit en cursus Stakeholdermanagement aan de Wageningen Academy
- Cursus gericht op projectmanagement bij partnerschap-samenwerking en op competentieontwikkeling voor bemiddeling van The Partnership Brokers
- Cursussen Pioneers into Practice programma van PhD Summer School en de Innovator Catalyst cursus, beide van Het Europese Climate KIC programma

Over het ontwerp van onderzoek en rolverdeling

- Bammer, G. (2013) *Disciplining Interdisciplinarity: Integration and Implementation Sciences for Researching Complex Real-World Problems*. Canberra: ANU Press
- Turnhout, E., Stuiver, M., Klostermann, J., Harms, B., and Leeuwis, C. (2013) 'New roles of science in society: Different repertoires of knowledge brokering', *Science and Public Policy* 40: 354–65
- Schut, M., Van Paassen, A., Leeuwis, C., and Klerkx, L. (2014). Towards dynamic research configurations: A framework for reflection on the contribution of research to policy and innovation processes. *Science and Public Policy* 41(2), 207–218
- Sarkki, S., Niemelä, J., Tinch, R., van den Hove, S., Watt, A., & Young, J. (2013). Balancing credibility, relevance and legitimacy: a critical assessment of trade-offs in science-policy interfaces. *Science and Public Policy*, sct046

- Ney, S., and M. Verweij. 2015. "Messy institutions for wicked problems: How to generate clumsy solutions?" *Environment and Planning C: Government and Policy* 33 (6): 1679-1696

Inzichtelijk debat in Policy Sciences waarin sociaal wetenschappers reflecteren op de relevantie wetenschappelijke inzichten voor bestuurlijke vraagstukken

- Mead, L.M. (2015) "Only connect: Why government often ignores research." *Policy Sciences* 48: 257–272
- Newman, J. and Head, B. (2015). Beyond the two communities: a reply to Mead's 'why government often ignores research'. *Policy Sciences*, 48(3), 383–393
- Daviter, F. (2015). The political use of knowledge in the policy process. *Policy Sciences* 48(4), 491–505

Over macht en rationaliteit

- Flyvbjerg, B. (1998/1991). *Rationality and power: Democracy in practice*. Chicago: University of Chicago press
- Gaventa, J., & Cornwall, A. (2008). Power and knowledge. *The Sage handbook of action research: Participative inquiry and practice*, 2, 172-189

Over wicked of ongestructureerde problemen en de wijze waarop beleid en wetenschap daarbij met elkaar zijn vervlochten

- Hoppe, R. (2011) *The Governance of Problems; puzzling, powering and participation*. Bristol: Policy Press
- Van Buuren, A., and Edelenbos, J. (2004) 'Why is joint knowledge production such a problem?', *Science and public policy*, 31: 289-99